

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdulkaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Sulaymanova Dildora Nazarovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> БАЙСТВО В РУССКОМ ТУРКЕСТАНЕ: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ	9-14
<i>Мамасайдов Лutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING YANGI BOSQICHI	15-19
<i>Aminov Hamidulloh Abdirahimovich</i> “TURKISTON ULAMOSI” ASARIDAGI TARIXCHI OLIMLAR	20-24
<i>Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li</i> MADANIY MEROSNI MUHOFAZA QILISHDA YUNESKO KONVENSIYALARNING AHAMIYATI	25-28
<i>Mamarajabova Nilufar</i> ASTRONOMIYA VA MATEMATIKA SOHASIDA SAMARQANDLIK OLIMLARNING O'RNI (IX-XII ASRLAR)	29-33

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Кузубоев Бехзод Хамидович</i> ОЦЕНКА ДИНАМИЧЕСКОЙ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ЗЕЛЕННОЙ ЭНЕРГИЕЙ, ВЫБРОСАМИ CO ₂ И ЭКОНОМИЧЕСКИМ РОСТОМ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ TVP-VAR.....	34-40
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Toshboboyev Maksud Jalilovich</i> SUN'YIY VA TABIIY INTELLEKT DIALEKTIKASINING GLOBAL XAVFSIZLIK, MEHNAT BOZORI, TA'LIM VA MADANIYAT SOHALARIDA MOHIYATI	41-46
<i>Yorqulov Hakimbek Otaqulovich</i> MILLIY INTELLEKTUAL SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISHDA QADRIYATLAR OMILI.....	47-52
<i>Xolnazarov Ismatillo Sohibovich</i> FAZL AL-HAQ XAYRABODIYNING “HADIYYAT AL-SA'IDIYYA” ASARIDA BORLIQ TA'LIMOTI VA UNING IJTIMOYIY-AXLOQIY AHAMIYATI.....	53-58
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> ABU ABDULLOH MUHAMMAD IBN ALI HAKIM TERMIZIYNING “MA'RIFATUL ASROR” ASARIDA BILISH FALSAFASI VA GNOSEOLOGIK QARASHLAR TAHLILI	59-62
<i>Azimova Charos Azamatovna</i> FALSAFIY-DINIY G'OYALARNING YOSHLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI	63-68
<i>Rajabov Alisher Shavkatovich</i> SA'DIDDIN HAMAVIYNING TAJALLI VA HIJOB HAQIDAGI QARASHLARINING “VAHDAT UL VUJUD” G'OYALARI BILAN BOG'LIQLIGI	69-73
<i>Boymurodov Ilxombek Xayitmurodovich</i> VIRTUAL JAMOALAR VA RAQAMLI IDENTIFIKATSIYALASH JARAYONLARINING FALSAFIY TAHLILI	74-78

<i>Yakubov Azimjon Akmalovich</i> ABU SA'D ABDULMALIK IBN MUHAMMAD AL-XARGUSHIY AN-NISHOPURIY TA'LIMOTIDA NAFS MASALASI.....	79-83
<i>Ashurova Mahbuba Axtamovna</i> MUZEYLAR FAOLIYATINI TADQIQ ETISHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY HAMDA METODOLOGIK MASALALARI	84-88
<i>Mamadaliyev Husanboy Yigitali o'g'li</i> MAHALLA RIVOJLANISHINING YOSH AVLOD TARBIYASIDAGI ROLI.....	89-92

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Narzikulova Rayhona</i> HUMOUR AS COGNITIVE–PRAGMATIC SCRIPT OPPOSITION: AN INTEGRATIVE LINGUISTIC MODEL.....	93-98
<i>Hasanova Gulhida Abdulaziz qizi</i> O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA HARAKAT FE'LLAR MUAMMOSI	99-108
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDAGI AYRIM ARABCHA IZOFALI BIRIKMALARNING LEKSIKALIZATSIYASI	109-114
<i>Asqarova Zulayxo Yangiboyevna</i> XORAZM TARIXNAVISLIGIDA “TO'YNOMA” AN'ANASI: SHAKLLANISHI VA KOMPOZITSION TUZILISHI	115-120

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Shagilova Gulxatisha Koptleuovna</i> SOG'LIQNI SAQLASH TUSHUNCHASINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAZMUNI.....	121-125
<i>Komilov Lazizjon Zokirjon o'g'li</i> O'QOTAR QUROLNI QO'LLASH HUQUQIDA ZARARNI MINIMIZATSIYA QILISH BO'YICHA KOREYA AMALIYOTI.....	126-133
<i>Uzbekova Dilshoda Tulkinovna</i> DAVLAT XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH — KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	134-137
<i>Suyunova Iroda</i> APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LAWMAKING AND PRIVATE LAW....	138-146
<i>Максудов Хушнур Хуршедович</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА ЗА ИСПОЛНЕНИЕМ ЗАКОНОВ ОРГАНАМИ СЛЕДСТВИЯ В БОРЬБЕ С НЕЗАКОННЫМ ОБОРОТОМ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ.....	147-153
<i>Urinboyeva Muxlisa Ma'rufovna</i> SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI VA UNING HUQUQ TIZIMIDA QO'LLANILISHIGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR.....	154-158
<i>Ochilov Aziz Ismatovich</i> MA'MURIY-HUQUQIY NIZO VA OMMAVIY-HUQUQIY NIZOLARNING O'ZARO NISBATINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	159-167

<i>Temirov Madrahim O'lmas o'g'li</i> BOJXONA SOHASIDA SODIR ETILGAN JINOYATLAR YUZASIDAN OLIB QO'YILGAN TOVAR MODDIY BOYLIKLARINING KEYINGI HUQUQIY MAQOMINI BELGILASHDAGI AYRIM MASALALAR VA ULARNING YECHIMLARI.....	168-171
<i>Mashrabov Madorbek</i> AVTOMOBIL YO'LLARINING OMMAVIY MULK SIFATIDA MA'MURIY-HUQUQIY TABIATI.....	172-177
<i>Abdugaffarov Davronbek Dilshod ugli</i> CHOICE OF LAW FOR INTERNATIONAL COMMERCIAL AGENCY AGREEMENTS: BALANCING PARTY AUTONOMY AND AGENT PROTECTION	178-183
<i>Kabilov Sardor Asrolovich, Mirzayev Faxritdin Ziyatovich</i> JINOIY JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH VA UNING IJTIMOIIY ZARURATI MASALALARI	184-189
<i>Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли</i> ФОРМЫ СУДЕБНОГО КОНТРОЛЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА.....	190-195
<i>Shermatova Gulruh Akmalovna</i> MAISHIY JINOYAT SODIR ETGAN SHAXSNING KRIMINOLOGIK TAVSIFI	196-201
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Qurbonova Dilafroz Toshturdiyevna</i> TEMURIY MALIKALAR MA'NAVIY MEROSI ASOSIDA TALABA-QIZLARNING AXLOQIY QADRIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAZMUNI VA MOHIYATI.....	202-205
<i>Tirkasheva Go'zal Baxramovna</i> XALQ OG'ZAKI IJODI – MILLIY VA UMUMMADANIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRUVCHI KOMPLEKS PEDAGOGIK MEKANIZM SIFATIDA	206-213
<i>Ismatov Dilmurod Elmurod o'g'li</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING AXBOROT-PEDAGOGIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI VA BOSQICHLARI	214-219
<i>Гулбоева Шохиста Исमत кизи</i> САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК КЛЮЧЕВОЙ РЕСУРС ФОРМИРОВАНИЯ ИНЖЕНЕРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ТЕХНИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	220-224
<i>Qudratov Shahzod Nasim o'g'li</i> RAQAMLI TA'LIM EKOTIZIMINING MOHIYATI VA PEDAGOGIK IMKONIYATLARI.....	225-231
<i>Muhammadiyev Lochin G'ayratovich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TARIX O'QITISHDA MULTIMEDIA VOSITALARINING SAMARADORLIGINI ANIQLASH	232-235
<i>Abraeva Rukhsora Shuhratovna</i> USING CORPUS-BASED TOOLS TO ENHANCE GRAMMAR INSTRUCTION FOR MULTILEVEL EXAM TAKERS.....	236-242
<i>Konisbaeva Amina Jenisbaevna</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA A2 DARAJADAGI O'QUVCHILARDA UCHRAYDIGAN TIL TO'SIQLARINING DIDAKTIK OMILLARI.....	243-248

Received: 01 March 2026
Accepted: 15 March 2026
Published: 31 March 2026

Article / Original Paper

PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF VIRTUAL COMMUNITIES AND DIGITAL IDENTIFICATION PROCESSES

Boymurodov Ilkhombek Khayitmurodovich

Independent researcher,
Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

Abstract. This article studies the foundations of digital identifications in the era of today's advanced technologies, through which they recognize human faces and thereby shape social processes. It also scientifically analyzes the fact that virtual communities and digital identification have become processes of understanding new forms of subjectivity, collective consciousness and social coordination in modern socio-philosophical research, and the fact that virtual communities formed through digital communication platforms are redefining the relationship between the individual and society.

Keywords: technology, information, virtual reality, digital identifications, artificial intelligence, algorithmic order, digital technologies, integration.

VIRTUAL JAMOALAR VA RAQAMLI IDENTIFIKATSIYALASH JARAYONLARINING FALSAFIY TAHLILI

Boymurodov Ilxombek Xayitmurodovich

Mustaqil tadqiqotchi,
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi texnologiyalar rivojlangan davrda raqamli identifikatsiyalar inson yuzini tanish bu orqali ijtimoiy jarayonlarni shakllantirish asoslari o'rganilgan. Shuningdek virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya zamonaviy ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarda subyektivlik, kollektiv ong va ijtimoiy muvofiqlashuvning yangi shakllarini anglash jarayonlariga aylanganligi, raqamli kommunikatsiya platformalari orqali shakllanayotgan virtual jamoalar shaxs va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni qayta tiklanishi kabi masalalari ilmiy tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: texnologiya, axborot, virtual reallik, raqamlar identifikatsiyalar, sun'iy intellekt, algoritmik tartib, raqamli texnologiyalar, integratsiya.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI3Y2026N13>

Kirish. Axborot oqimlari tobora murakkablashayotgan, inson hayotining har bir jihati raqamli maydonga tortilayotgan zamonamizda subyektivlikning taqdiriga oid masala ijtimoiy falsafa doirasida keskin dolzarblik kasb etmoqda. Virtual makonlarda yuzaga kelayotgan jamoaviy shakllar, shaxsning raqamli yuzini belgilovchi identifikatsion mexanizmlar, algoritmik asoslangan ijtimoiy uyg'unlik konsepsiyasi — bularning barchasi klassik ijtimoiy ong, tanish o'zlik va madaniy barqarorlik tasavvurlarini qayta ko'rib chiqishga majbur etadi. Mazkur tahlil ushbu o'zgarishlarning murakkab ichki mantig'ini ochib berishga qaratiladi.

Raqamli olamga ko'chgan ijtimoiy munosabatlar strukturasi anglashda avvalo virtual jamoalar fenomeniga e'tibor qaratish lozim. Bunday jamoalarda shaxsiy identifikatsiya jarayoni endilikda real tarixiy tajriba va ongli ishtirokdan ko'ra, algoritmik tartib va tashqi ko'rsatkichlar

orqali shakllanadi. Sh.M.G'ulomov ta'kidlaganidek, "shaxsning real hayotdagi "men"i va raqamli dunyodagi "men"i o'rtasidagi tafovutlar ongni chalkashtiradi"[1:15]. Ushbu fikr raqamli identifikatsiyaning tanqidiy manzarasini ochadi. Chunki bu holatda shaxsiylik doirasi virtual darajada takrorlanadigan tasvirga aylantiriladi. Bunday tasvir esa sun'iy muvofiqlikka, o'zligini ijtimoiy mezonlar orqali emas, balki algoritmik filtrlar orqali baholashga asoslanadi. M.A.Sadullayeva esa raqamni shaxs ongidagi umumlashiruvchi kuch sifatida talqin etadi: "raqam fikrni qisqartirish orqali umumlashirish, farqlash va ongda o'zlashtirish imkonini beradi"[2:14]. Bu yondashuvda raqamli belgining inson tafakkuri va xotirasi bilan bog'liqligi ifodalanadi. Biroq, bu fikrga ilmiy-ijodiy munosabat bildirib aytish mumkinki, aynan raqamli belgining kuchi shundaki, u subyektga nisbatan tashqi mezonlarni o'rnatadi. Endilikda fikrni emas, balki fikrning aks etgan statistik bahosini asosiy manba sifatida qabul qilish holati kuzatilmoqda. Raqam, demak, idrok emas, balki tasnif mezoniga aylangan.

L.Dj.Yadgarova raqamli taraqqiyotning insoniylik mohiyatiga ta'sirini tahlil etar ekan, "texnologik yutuqlar inson salohiyatini kengaytiradi, biroq ular bilan birga kelayotgan xavf-xatarlarni ham inkor etib bo'lmaydi" degan xulosani ilgari suradi[3: 139]. Darhaqiqat, raqamli jamoalarda yuzaga kelayotgan kollektiv ong inson ijtimoiy fikrining aksi emas, balki ko'p hollarda axborot oqimini boshqaruvchi algoritmlarning mahsulidir. Bu jarayon ijtimoiy ongni asliyatidan emas, balki tezlik, son va takrorlanishga asoslangan ifoda doirasida shakllantiradi. Shu bilan birga, shaxs bu umumiylik ichida emas, undan chetda turgan rolga ega bo'ladi. I.G.Yermolayev raqamli makonning ontologik mohiyatini ko'rsatib, quyidagicha yozadi: "identifikatsiya jarayoni endilikda tashqi ijtimoiy omillarga emas, balki texnologik vositalar tomonidan boshqariladi"[4: 70]. Bu fikr bugungi virtual jamoalardagi subyektivlikning yadro masalasiga ishora qiladi. Inson endilikda o'zini ong orqali emas, balki raqamli indikatorlar, "ko'rish", "layk" va boshqa tashqi baholar orqali anglaydi. Bu esa subyektivlikni ichki haqiqatdan tashqi konstruksiyalangan ko'rinishga aylantiradi.

Bu kollektivlik doirasida fikr almashinuvi emas, balki axborot uzatishning yagona yo'nalishda bo'lishi holati ustuvorlik kasb etmoqda. Inson bu jarayonda ishtirokchi emas, balki raqamli oqimga moslashishga majbur bo'lgan figura sifatida mavjud bo'ladi. Bu holat ijtimoiy muvofiqlashuvni ham tubdan o'zgartiradi: anglashuv emas, balki kodlashuvga asoslangan uyg'unlik yuzaga keladi. Shu ma'noda, G'ulomovning "virtual makon-bu shaxsiy qarorlarning emas, algoritmik yo'naltirishlarning dominantligi" degan fikrini chuqurlashtirib aytish lozim. Virtual jamoalarning muvofiqlik shakli erkin tanlov natijasi emas, balki ko'p hollarda tavsiya algoritmlarining taklif etgan yagona yo'lidir. Bu esa shaxsga tanlash imkoniyati bermaydi, balki unga allaqachon shakllangan qoidalar asosida ijtimoiy roldan foydalanishni tavsiya etadi.

Virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya orqali shakllanayotgan ijtimoiy tajriba, subyektivlikning individual emas, balki konstruksiyalangan manzara ekanligini ko'rsatmoqda. Bu manzarada kollektiv ong sun'iy ravishda modellashtirilgan algoritmik uyg'unlik sifatida ishlaydi. Ijtimoiy muvofiqlik esa ongli ishtirok natijasi emas, balki tizimli ravishda takrorlanayotgan axborot doiralari bilan belgilangan tashqi moslashuvdan iboratdir. Ijtimoiy falsafa uchun esa bu vaziyat nafaqat nazariy qiziqish, balki insoniylik mohiyatini muhofaza qilishning intellektual mas'uliyatidir.

Virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya zamonaviy ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarda subyektivlik, kollektiv ong va ijtimoiy muvofiqlashuvning yangi shakllarini anglash uchun markaziy tushunchalarga aylanmoqda. Raqamli kommunikatsiya platformalari orqali

shakllanayotgan virtual jamoalar shaxs va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni qayta talqin qilmoqda. Howard Rheingold ta'kidlaganidek, "virtual jamoalar — bu kompyuter vositasidagi aloqalar orqali doimiy muloqotda bo'luvchi odamlarning ixtiyoriy birlashmalari" [5: 57]. Bu ta'rif jamoaviylikning an'anaviy hududiy va institutsional chegaralardan chiqib, raqamli maydonda qayta shakllanishini ko'rsatadi. Biroq, bu jarayonni falsafiy nuqtai nazardan baholaganda, virtual jamoalar bir tomondan shaxsning ijtimoiylik ehtiyojini qondirsa, ikkinchi tomondan uning identitetini fragmentatsiya qiluvchi, simulyativ aloqalarga asoslangan tuzilmalarga aylanish ehtimolini ham yuzaga keltiradi.

Raqamli identifikatsiya masalasi ham shaxsiy va kollektiv subyektivlikni qayta qurishga xizmat qilmoqda. Sherry Turkle "raqamli muhitda inson bir vaqtning o'zida bir nechta identitetlarni sinovdan o'tkazib, o'zini ko'p qirrali subyekt sifatida namoyon etadi" deya yozadi [6: 178]. Bu yondashuv raqamli identifikatsiyaning shaxsiy subyektivlikni barqaror emas, balki dinamik va performativ jarayon sifatida talqin qilish imkonini beradi. Shu jihatdan, raqamli identitetning falsafiy mohiyati shaxsning o'zini anglashidagi izchillik va yaxlitlik tushunchalarini muhokama ostiga qo'yadi. Virtual muhitda "men" doimiy ravishda qayta ishlab chiqariladi, bu esa o'z navbatida ijtimoiy munosabatlarning mazmunini ham o'zgartiradi.

Kollektiv ongning yangi shakllari masalasida Pierre Lévy "virtual jamoalar bilimning kollektiv shaklda ishlab chiqarilishi va taqsimlanishini ta'minlab, "kollektiv intellect"ni yuzaga keltiradi" deya ta'kidlaydi [7: 13]. Bu qarash virtual jamoalarning ijtimoiy muvofiqlashuv mexanizmlarini yangi bosqichga olib chiqqanini ko'rsatadi: ular bilim, qadriyat va amaliyotlarni doimiy almashinuv asosida muvofiqlashtiradi. Shu bilan birga, falsafiy tahlilda bu jarayonning dialektik tabiatini ham unutmazlik kerak. Bir tomondan, virtual jamoalar ijtimoiy birdamlik va umumiy ma'naviy makonni yaratadi, boshqa tomondan esa, ular algoritmik boshqaruv, filtrlar va raqamli segmentatsiya tufayli yangi bo'linishlarni ham keltirib chiqaradi.

Raqamli identifikatsiya masalasi esa subyektivlikning murakkab va ko'p qatlamli shakllarini yuzaga chiqarmoqda. Judith Donathning fikricha, "onlayn identitet ijtimoiy signalizatsiyaning yangi formalarini yaratib, shaxsiy ishonchlilikni virtual jamoalarda muvofiqlashtiradi" [8: 42]. Bu shuni anglatadiki, raqamli muhitda shaxsning "men"i birlamchi ontologik yaxlitlik sifatida emas, balki turli kontekstlarda qayta ishlab chiqariladigan performativ obraz sifatida namoyon bo'ladi. Falsafiy nuqtai nazardan, bu holat subyektivlikni o'zgaruvchan, ko'p qirrali va vaziyatga bog'liq jarayon sifatida talqin qilishga olib kelmoqda. Shu jihatdan, raqamli identifikatsiya insonning o'zini anglash jarayonini yanada murakkablashtirib, an'anaviy barqaror identitet konsepsiyasini shubha ostiga qo'yadi.

Virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya zamonaviy falsafiy tahlilda shaxs, ong va jamiyatning yangi ko'rinishlarini anglash uchun muhim tushunchalardir. Raqamli makonda shakllanayotgan ijtimoiy birliklar insonning subyektivlik tajribasini qayta belgilab, kollektiv ongning yangi darajalarini yuzaga chiqarmoqda. Mark Posterning fikricha, "raqamli kommunikatsiya sharoitida subyekt o'zining markaziylikni yo'qotib, doimiy ravishda qayta ishlab chiqariladigan tarmoq tuguniga aylanadi" [9: 78]. Bu yondashuv shaxsiy identitetning barqarorlikdan ko'ra suyuqlikka, qat'iylikdan ko'ra doimiy rekonstruksiya jarayoniga moyilligini ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli identifikatsiya subyektivlikning falsafiy talqinida yaxlitlik emas, balki ko'p qirrali va kontekstual o'zini anglash sifatida namoyon bo'lmoqda.

Virtual jamoalar o'z navbatida kollektiv ongning yangi shakllarini shakllantiradi. Manuel Castells bu jarayonni "tarmoq jamiyati ijtimoiy tuzilmalarni ma'lumot oqimlari orqali qayta ishlab, birdamlikning yangi mexanizmlarini yaratadi" deb talqin etadi [10: 15]. Bu fikr ijtimoiy muvofiqlashuvning endilikda markazlashgan institutlar emas, balki tarmoq asosidagi kooperatsiya va algoritmik boshqaruv orqali yuzaga chiqayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, kollektiv ongning bunday shakllanishi ambivalent xususiyatga ega: bir tomondan, bilim va qadriyatlarning tezkor almashinuvi orqali umumiy birdamlikni mustahkamlaydi, boshqa tomondan esa, segmentatsiya va filtr pufakchalari orqali bo'linishni chuqurlashtiradi.

Virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya zamonaviy ijtimoiy-falsafiy tahlilda insonning subyektivligi, kollektiv ong va ijtimoiy muvofiqlashuvining yangi shakllarini ochib beruvchi muhim konseptlar sifatida shakllandi. Raqamli makonda shakllanayotgan subyektivlikni Zizi Papacharissi "raqamli identitet performativ xarakterga ega bo'lib, u doimiy ravishda platformalar, algoritmlar va ijtimoiy kutilmalar orqali qayta ishlab chiqariladi" deya izohlaydi [11: 152]. Ushbu yondashuv shaxsiy identitetning endi qat'iy va barqaror bo'lmay, balki raqamli aloqalarning ko'p qirraliligiga asoslangan dinamik konstrukt sifatida namoyon bo'lishini anglatadi. Falsafiy nuqtai nazardan, bu jarayon insonning o'zini anglash doirasini kengaytirsa-da, uning yaxlitligini zaiflashtirib, fragmentatsiyalash xavfini ham keltirib chiqarmoqda.

Ijtimoiy muvofiqlashuvning yangi shakllari esa virtual jamoalarning murakkab tuzilmasida namoyon bo'ladi. Clay Shirky "raqamli platformalar koordinatsiya xarajatlarini pasaytirib, jamoaviy harakatlarning yangi ko'lamini yuzaga chiqaradi" deya qayd etadi [12: 54]. Bu shuni anglatadiki, muvofiqlashuv endilikda davlat yoki an'anaviy tashkilotlarning qat'iy regulyatsiyasidan ko'ra ko'proq tarmoq asosida va o'zini-o'zi boshqaruvchi mexanizmlar orqali shakllanmoqda. Falsafiy tahlilda esa bu jarayon erkinlik va nazorat, birdamlik va fragmentatsiya, shaxsiy ifoda va jamoaviy konformizm o'rtasidagi dialektikani keskinlashtirmoqda.

Shunday qilib, virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya ijtimoiy mavjudlikning yangi paradigmasini shakllantirmoqda. Subyektivlik endilikda ko'p qatlamli va vaziyatga bog'liq, kollektiv ong tasavvuriy va bir vaqtning o'zida standartlashtiruvchi, ijtimoiy muvofiqlashuv esa algoritmik va o'zini-o'zi boshqaruvchi shaklga ega. Bu esa insoniyatning klassik ijtimoiy institutlarga oid tasavvurlarini yangidan falsafiy talqin qilish zaruratini keltirib chiqarmoqda.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak Virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya jarayonlari vaqt va samaradorlik yo'nalishda katta imkoniyatlarni keltirib chiqarishi bilan birgalikda insonlar oldiga ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish bilan bog'liq ko'plab falsafiy savollarni o'rtaga tashlamoqda. Shunday qilib, virtual jamoalar va raqamli identifikatsiya ijtimoiy mavjudlikning yangi paradigmasini shakllantirmoqda. Subyektivlik endilikda ko'p qatlamli va vaziyatga bog'liq, kollektiv ong tasavvuriy va bir vaqtning o'zida standartlashtiruvchi, ijtimoiy muvofiqlashuv esa algoritmik va o'zini-o'zi boshqaruvchi shaklga ega. Bu esa insoniyatning klassik ijtimoiy institutlarga oid tasavvurlarini yangidan falsafiy talqin qilish zaruratini keltirib chiqarmoqda.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. G'ulomov Sh.M. Yoshlarning ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirishda raqamli texnologiyalarning roli (ijtimoiy-falsafiy tahlil). – Namangan: NamDU, 2025. – 123 b. (B. 12–17).

2. Sadullayeva M.A. Raqamlar mohiyatining tarixiy-falsafiy tahlili. – Buxoro: NDPI, 2024. – 141 b. (B. 14–16).
3. Yadgarova L.Dj. Technologik yutuqlar va uning oqibatlari. // Inter education & global study. – 2025. – №4. – B. 138–144.
4. Ермолаев И.Г. Междисциплинарный подход к изучению цифровой среды. – М.: Университетская книга, 2020. – 156 с. (С. 70).
5. Rheingold H. The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier. Reading, MA: Addison-Wesley, 1993. – B. 57.
6. Turkle S. Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet. New York: Simon & Schuster, 1995. – B. 178.
7. Lévy P. Collective Intelligence: Mankind's Emerging World in Cyberspace. New York: Plenum, 1997. – B. 13.
8. Donath J. Identity and Deception in the Virtual Community. In: Smith M., Kollock P. (eds.). Communities in Cyberspace. Routledge, 1999. – B. 42.
9. Poster M. The Second Media Age. Cambridge: Polity Press, 1995. – B. 78.
10. Castells M. The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society. Oxford: Oxford University Press, 2000. – B. 15.
11. Papacharissi Z. A Private Sphere: Democracy in a Digital Age. Cambridge: Polity Press, 2010. – B. 152.
12. Shirky C. Here Comes Everybody: The Power of Organizing Without Organizations. New York: Penguin Press, 2008. – B. 54.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).